

Tieslietu ministra Jāņa Bordāna viedoklis Tieslietu padomes sēdē

Publicēts: 29.01.2020.

[Jaunami](#)

Ministru prezidenta biedrs, tieslietu ministrs Jānis Bordāns par viedokļa paušanu saistībā ar t.s. Magoņa krimināllietu*

☞ "Viens atzinās, ka pusmiljonu iedeva,
otrs atzinās, ka pusmiljonu paņēma.
...bet korupciju pierādīt nevar."

"Viens atzinās, ka pusmiljonu iedeva, otrs atzinās, ka pusmiljonu paņēma. ...bet korupciju pierādīt nevar." Tas ir, kā valsti redz mūsu pilsonis. Nav brīnums, ka tiesnesis tagad palūdzis četrus mēnešus, lai varētu uzrakstīt spriedumu.

Mūsu sistēma ir uzbūvēta tā, ka Tieslietu ministra rīcībā nav instrumentu, lai jebkādā veidā iejauktos tiesas darbā. Tas ir pareizi. Šis ir izpildvaras un tiesu varas nodalījuma princips, kas nodrošina demokrātiskas valsts pastāvēšanu. Demokrātiskas, bet ne automātiski – tiesiskas. Kāpēc? Jo tiesu varas neatkarība pati par sevi automātiski negarantē tiesiskumu visās tiesu varas darbībās. Proti, ļoti nozīmīgu lomu tiesiskuma nodrošināšanā ieņem tiesu sistēmas pašpārvaldes institūcijas un tiesu priekšsēdētāji.

Šā gada 28.janvāri tika publicēti *Transparency International* korupcijas uztveres indeksa 2020.gada rezultāti. Latvijas rādītājs, salīdzinot ar 2019.gadu, ir pieaudzis tikai par vienu punktu (57 no 100) un Latvija ieņem 42.vietu kopā ar Kipru un Kostariku! Latvijas rādītāji jau gadiem ilgi atpaliek no daudzām citām ES un OECD valstīm! Kā viens no galvenajiem iemesliem Latvijas reitinga stagnācijai tiek minēta nepamatoti ilga kavēšanās tiesas procesos, kuros iesaistītas augsta līmeņa personas, kas savukārt kavē

sabiedrības uzticību tiesām. Tā ir ne tikai valdības un KNAB atbildība, bet arī tiesnešu un tiesu priekšsēdētāju atbildība.

Pagājušā gada vasarā veiktajā SKDS aptaujā tikai 34% respondentu pauda uzskatu, ka uzticas tiesām. Tikai trešā daļa! Turklāt neuzticēšanos tiesām biežāk pauda nevis tie respondenti, kuri personiski ar tiesu nav saskārušies, bet gan tie, kuri ar to ir saskārušies personiski, vai ir saskārušies šo cilvēku tuvinieki!

Arī Ministru prezidents Krišjānis Kariņš publiski paudis viedokli, ka viņu ir nedaudz pārsteidzis [tiesas lēmums šajā lietā](#). Jā, arī es biju pārsteigts. Tāpēc man, tāpat kā lielai daļai cilvēku Latvijā, rodas bažas par gadījumu, kad persona tiek aizturēta ar pusmiljonu eiro skaidrā naudā automašīnas bagāžniekā. Šādos gadījumos dabiski rodas tādi jautājumi: "Vai tiesām apsūdzība ir bijusi tik slihta, ka nav iespējams pierādīt apsūdzētā vainu? Apsūdzētā, kurš ir pieķerts ar pusmiljonu eiro skaidrā naudā bagāžniekā?"

Man, kā politiķim un tieslietu ministram, ir uzdevums gādāt, lai tiesu sistēma darbotos efektīvi un sasniegtu tai noliktos mērķus. Tāpēc ir svarīgi atšķirt mērķus no līdzekļiem šo mērķu sasniegšanai. Šajā gadījumā mērķis ir tiesiskums, bet instrumenti tā sasniegšanai ir tiesnešu neatkarība, kā arī tiesu un izpildvaras nodalījums, tāpat arī tiesnešu kvalifikācija, disciplināratbildība un materiāli tehniskais nodrošinājums. Mans uzdevums ir gādāt par jūsu instrumentiem, bet jūsējais - par tiesiskumu. Tiesiskums nav tikai juridiski-tehniski secinājumi, kas ietverti spriedumā, bet arī tiesiskās drošības un paļāvības sajūta, ko ar savu darbu radām sabiedrībā, kas mūsu sistēmu uztur ar saviem nodokļiem.

Šo divu gadu laikā man tiesneši ir stāstījuši, ka bieži vien ir bijuši spiesti lietu izskatīšanas gaitā palīdzēt prokuratūrai ar ieteikumiem kvalitatīvas apsūdzības sagatavošanai.

Te rodas jautājumi:

Vai tiesām šajā gadījumā prokuratūra ir bijusi tik nespējīga, ka nav sapratusi pierādījumu nepietiekamību pirms lietas iesniegšanas tiesā? Godīgi sakot, šaubos, ka tā.

Vai tiesām, lai uzrakstītu šajā lietā pilno spriedumu, ir nepieciešami vismaz četri mēneši? Zolitūdes lietā vajadzēja sešus, šeit tikai nedaudz mazāk.

Neatkarība – tas ir, kad nav saimnieku. Kad tiesnesim ir saimnieki, tad ir korupcija.

Ja tiesneši savu neatkarību padara par aizliegumu citiem izteikt par tiem viedokli, tie neatkarību padara par pseidovērtību. Tāda pseidoneatkarība arī ir korupcijas paveids, kas noved pie degradācijas. Tas kļūst par kolektīvu stāvokli, kurā cilvēks pierod dzīvot.

2019. gadā Latvijas tiesnešu vidū tika veikta *Justice Scoreboard* aptauja, kurā piedalījās 183 tiesneši. 18% no tiem pilnībā piekrita, ka Latvijā pēdējo divu gadu laikā viņu kolēģi – citi tiesneši – ir ņēmuši kukuļus, bet kopumā gandrīz 70% tiesnešu šaubījās par savu kolēģu godaprātu! Atgādināšu, ka šī aptauja tika veikta tikai starp Latvijas tiesnešiem. Vai sabiedrībai var būt tiesiskās paļāvības sajūta, ja tie, no kuriem tā tiek gaidīta, netic paši sev?

Lai arī pēdējā gada laikā, saskaņā ar nesen veiktu SKDS aptauju, sabiedrības uzticības līmenis tiesām ir piedzīvojis kāpumu, tas joprojām ir zems. Un nevar neviens cits celt uzticību tiesām kā vien pati tiesa. Man ir patīess prieks, ka kopš jaunā Augstākās tiesas priekšsēdētāja ievēlēšanas pagājušajā vasarā tiesu pašpārvaldes jautājumos ir jūtama pozitīva kustība.

Arvien vairāk tiek uzsvērtā tiesu priekšsēdētāju, pašpārvaldes institūciju un izglītības loma. Tie patiešām ir ļoti nozīmīgi jautājumi.

Minēšu tikai dažus piemērus. Pēdējo divu gadu laikā tiesnešu disciplinārkolēģija ir skatījusi 28 lietas, no kurām esmu rosinājis astoņas. Tikai vienā gadījumā kolēģija rosinājusi atcelt tiesnesi no amata. Daudz vai maz, bet sabiedrības uzticība tiesām runā pati par sevi.

Atgādināšu, ka viena no šīm manis rosinātajām lietām bija arī attiecībā uz tiesnesi Meliņu, kuras lēmums valstij kā būvdarbu pasūtītājam draudēja nodarīt zaudējumus tuvu desmit miljonu eiro apmērā. To, ka lēmums nav bijis pareizs, ir konstatējusi gan apelācijas, gan kasācijas instance, taču kolēģija, tāpat kā Tiesnešu ētikas komisija tiesneses Meliņas rīcībā nekādus pārkāpumus nesaskatīja.

Personīgi piedalījos [Tiesnešu disciplinārkolēģijas sēdē](#) par sūdzību, ko rakstīju, pamatojoties uz AT Goda tiesneša profesora K.Torgāna iesniegumu par skandalozi neprofesionālu līguma iztulkošanu. Vēršanās man nedeva neko – tiesnese skaitās labs tiesneša paraugs. Godīgi, tik neieinteresētu kolēģijas sēdi par tik skandaložu lietu nebiju gaidījis un pieredzējis. Pati tiesnese pat neuzskatīja par vajadzīgu atnākt, nevienam nebija iebildumu. Neviena jautājuma, nekādu komentāru, paldies – atbilde negatīva, viss kārtībā. Tad nu man jautājums, kas notiek? Tā tiek nostiprināta pārliecība, ka viss darbojas lieliski, šie cilvēki jūtas kā uzvarētāji un viņi nostiprinās savā pārliecībā un iet aizvien tālāk savos kļūdainajos pieņēmumos.

Tiesnešu ētikas komisijas kopējo izskatīto lietu skaits pēdējo divu gadu laikā ir virs 80, taču varu teikt, ka Tieslietu ministrija Ētikas komisijā vērsusies 11 reizi. Tiesnešu Ētikas komisija, kurai būtu jāseko tiesnešu darbības atbilstībai augstākajiem ētikas standartiem, tikai vienā no šiem gadījumiem saskatīja pārkāpumu un ierosināja disciplinārlietu. Un tas bija šis pats Limbažu tiesas tiesnesis Jansons. Citos gadījumos komisija lielākoties secināja, ka ētikas kodeksa pārkāpumi nav saskatāmi.

Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija, kura izvērtē tiesnešu darba kvalitāti, trīs gadu laikā ir veikusi 471 novērtējumu, un tikai 6 no tiem ir bijuši negatīvi. Nebūs lieki piebilst, ka viens no tiem ir sniegts Limbažu tiesnesim Jansonam. Tikai vienā gadījumā tiesnesis atbrīvots no darba. Taču kopumā tiesu sistēma faktiski pasaka, ka tiesneši Latvijā strādā labi. Nebūs lieki piebilst, ka arī iepriekš minētā tiesnese Meliņa ir novērtēta pavisam nesen, 2019.gada jūlijā un nākamā novērtēšana paredzēta pēc pieciem gadiem.

Runājot par izglītību un vienotas izpratnes veicināšanu – jāsaka paldies Strupiša kungam un Osipovas kundzei ar kuriem man nesen bija ļoti vērtīga saruna par izglītības jautājumiem. Mēs turpinām intensīvi strādāt pie tiesnešu tālākizglītības sistēmas ietvara izveides un ceram, ka jau nākamgad tiesnešiem, prokuroriem un izmeklētājiem būs iespēja celt savu kvalifikāciju pilnīgi citā līmenī.

Vienlaikus darbs pie izglītības jautājumiem nedrīkst aprobežoties tikai ar tālākizglītību. Tas ir jautājums, par kuru rūpes būtu jāuzņemas arī visai tiesu sistēmai kopumā.

Tie ir tikai daži piemēri, kas raisa neizpratni, bažas un brīžiem šaubas par to, vai atsevišķas personas pašpārvaldes institūcijās patiešām ir ieinteresēti sabiedrības uzticības tiesām vairošanā. Vai pareizāk sakot, ieinteresēti ir, taču nav gatavi strādāt, lai patiešām to mainītu.

Šī gada 2. februārī tiek plānota tiesnešu neklātienas konference, kuras laikā vairāk nekā 400 Latvijas tiesnešiem būs iespēja gan apstiprināt jauno Ētikas kodeksu, gan izvēlēties savus pārstāvjus pašpārvaldes institūcijās, kā arī Tieslietu padomē.

Aicinu visus Latvijas tiesnešus - izmantojiet šo iespēju un piedalieties konferencē, lai paustu savu redzējumu.

Vienu jums varu te apsolīt, ka patīk jums vai nepatīk mans viedoklis, to paudišu arī turpmāk. Tik ilgi, cik vajadzēs. Un vajadzēs tik ilgi, kamēr korupcija Latvijā būs uzvarēta. Un pat ja vairākums pieņems, ka šie manis minētie fakti no sabiedrības ir jāslēpj un palikšu viens ar šo pārliecību (jo principā, ja degradācija ir iemetusies, tā ievēl sevī arvien vairāk apkārtējos) – es turpināšu.

Noslēgumā vēlos paust gandarījumu, ka Augstākās tiesas priekšsēdētājs apzinās izaicinājumus un ir gatavs pie tiem strādāt. Ticu, ka viņa vadībā sliktas lietas neturpināsies.

Varu tikai apliecināt, ka esmu gatavs sniegt visu nepieciešamo atbalstu!

Paldies par uzmanību!

*) Tieslietu ministra Jāņa Bordāna viedoklis Tieslietu padomes 2021.gada 29.janvāra sēdē

<https://www.tm.gov.lv/lv/jaunums/tieslietu-ministra-jana-bordana-viedoklis-tieslietu-padomes-sede>